

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ПРОГРАМА РАДА

ЛАБОРАТОРІЯ
ЗАКНОДАВЧИХ
ІНІЦІАТИВ
www.prelisnet.org.ua

ІнфоЦентр

Успішний іноземний досвід проведення реформ у фіскальній сфері

Інформаційна довідка, підготовлена
Європейським інформаційно-
дослідницьким центром на запит
народного депутата України

Фіскальна політика – це регулювання доходів і витрат держави, її заходи визначаються поставленою метою (боротьба з інфляцією, згладжування циклічних коливань економіки, зниження рівня безробіття). Держава регулює сукупний попит і реальний національний дохід за допомогою державних витрат, трансфертних виплат і оподаткування [1].

Нагальність та необхідність проведення реформи, насамперед у податковій системі, пояснюється тим, що низький рівень податків, відсутність будь-яких податкових пільг доповнюють і стимулюють підприємницьку ініціативу, спонукають до розширення виробництва, заохочують іноземні інвестиції, дають змогу державі через бюджет виконувати свої функції, а їх надмірне навантаження у поєднанні із масштабною кризою в економіці призводить до спаду виробництва, відтоку капіталу, приховування доходів, переходу значної кількості суб'єктів господарської діяльності в «тіньову економіку», інфляція, безробіття, криза неплатежів тощо. Тому, доцільно розглянути прибуткову частину фіскальної політики, а саме раціоналізацію оподаткування фізичних та юридичних осіб. Витратна частина стосується розподілу національних фінансових засобів серед різних сфер суспільної та економічної діяльності, що відноситься до галузевої політики та не є предметом цього дослідження.

Вибір країн, для вивчення досвіду реформування в податковій сфері, зумовлений наступними факторами:

- *успішність та результативність застосовуваних інструментів* – їх вплив на рівень податкових надходжень до бюджету, кількість зареєстрованих платників податків, підвищення довіри до уряду;
- *початкові умови проведення відповідних реформ*, зокрема близькість до українських реалій – економічно-фінансова криза, нестабільна внутрішньополітична та військова обстановка, трансформаційні зміни економіки;
- *час проведення* – до 20 років, що дає можливість об'єктивно оцінити ефективність проведених реформ з огляду на сучасний рівень технологій і світові економічні тенденції.

2. Найуспішніші країни за індексом міжнародної податкової конкурентоспроможності

Індексом Міжнародної Податкової Конкурентоспроможності (ІМПК) визначається ступінь, в якій податкові системи 34 країн-учасниць Організації Економічної Кооперації та Розвитку (ОЕКР) сприяють конкурентоспроможності податкової системи, за рахунок низького податкового навантаження на бізнес--інвестиції та нейтральності за допомогою

добре структурованого податкового законодавства. ІМПК враховує понад сорок змінних у п'яти категоріях: корпоративні податки, податки на споживання, податки на майно, індивідуальні податки і міжнародні податкові правила [2].

За ІМПК найбільш конкурентоспроможну податкову систему в ОЕКР має Естонія. Там встановлена відносно низька ставка корпоративного податку на прибуток – 21%, а також податок на майно та землю (без врахування споруд).

Найменшу конкурентоздатність має Франція, адже там відмічається одна з найвищих ставок корпоративного податку на прибуток – 34,4%, високі податки на нерухомість, щорічний податок на багатство і високі, прогресивні індивідуальні податки, які стосуються приросту капіталів і доходів у вигляді дивідендів.

Рейтинг країн-учасниць Організації Економічної Кооперації та Розвитку за ІМПК приведений в табл. 1 [2].

Таблиця – 1. Рейтинг країн-учасниць Організації Економічної Кооперації та Розвитку за ІМПК

Країна	Показники						
	загального ІМПК	місце в рейтингу	корпоративного податку	податку на споживання	податку на майно	індивідуального податку	міжнародних податкових правил
Естонія	100.0	1	1	9	1	2	11
Нова Зеландія	87.8	2	22	6	3	1	21
Швейцарія	82.2	3	7	1	32	5	9
Швеція	79.8	4	3	12	6	21	7
Австралія	78.2	5	24	8	4	8	22
Люксембург	77.1	6	31	4	17	16	2
Нідерланди	76.6	7	18	11	21	6	1
Словацька Республіка	74.2	8	16	32	2	7	6
Туреччина	70.3	9	10	26	8	4	19
Словенія	69.8	10	4	25	16	11	13
Фінляндія	67.4	11	9	15	9	23	18
Австрія	67.2	12	17	22	18	22	4
Норвегія	66.7	13	20	23	14	13	12
Південна Корея	66.4	14	13	3	24	10	30
Ірландія	65.7	15	2	24	7	20	26
Чеська Республіка	64.4	16	6	28	10	12	24
Данія	63.7	17	14	14	11	28	20
Угорщина	63.6	18	11	33	20	17	3

Мексика	63.2	19	32	21	5	3	32
Німеччина	62.7	20	25	13	15	32	10
Об'єднане королівство	62.2	21	21	19	29	18	5
Бельгія	59.6	22	28	29	22	9	8
Канада	59.0	23	19	7	23	24	27
Ісландія	57.2	24	12	16	28	29	16
Японія	54.5	25	34	2	26	25	25
Польща	53.8	26	8	34	27	15	23
Греція	53.4	27	15	27	25	14	28
Ізраїль	53.1	28	26	10	12	27	31
Чилі	51.0	29	5	30	13	19	33
Іспанія	50.8	30	27	18	30	31	14
Італія	47.1	31	23	20	33	33	15
США	44.3	32	33	5	31	26	34
Португалія	42.9	33	29	31	19	30	29
Франція	38.9	34	30	17	34	34	17

3. Підходи та інструменти реалізації податкових реформ

Можна виділити інструменти, які мають високу ефективність при впровадженні змін в період нестабільної економічно-фінансової та / або політичної ситуації [3]. Класифікація інструментів податкового реформування в країнах в період трансформаційних змін наведені на Рис. 1.

Варто вказати на *загальні залежності інструментів та очікуваних результатів їх впровадження*.

Адміністративні заходи щодо покращення системи оподаткування мають на меті підвищити довіру громадян до Уряду, збільшити кількість зареєстрованих активних платників податків, підвищити прозорість та усунути корупційну складову податкової системи, підвищити зручність та простоту виконання податкових зобов'язань платниками податків. Адміністративні заходи мають найбільший перелік інструментів та широко застосовуються під час проведення податкових реформ. Нині одним із найпоширеніших заходів є впровадження електронного документообігу та вільного доступу і обміну інформацією між суб'єктами податкової системи.

Рис. 1. Класифікація інструментів податкового реформування в країнах в період трансформаційних змін

що задовольняє практично всім поставленим завданням адміністративного вдосконалення системи.

Заходи зі зниження податкового навантаження забезпечують: збільшення податкових надходжень до бюджету за рахунок зменшення випадків ухилення від сплати податків, виходу «з тіні» бізнесу, залучення іноземних та внутрішніх інвестицій; зниження залежності бюджетних надходжень від певних галузей економіки (сировинної, експортної, митної тощо).

Зміна нормативних положень та правил оподаткування є обов'язковою умовою успішного впровадження інструментів попередніх двох груп та має на меті законодавче врегулювання нововведень, їх гармонізація з чинним законодавством та міжнародними нормами.

4. Опис досвіду окремих країн

Податкова система Естонії [4]

У 2000 році Естонія провела велику податкову реформу з метою створення найпростішої, найповнішої та найзручнішої податкової системи. Основна перевага Естонії – це система низьких податків, проста, прозора, і створена для розвитку бізнесу і збільшення доходів.

Податкова система Естонії включає в себе державні податки, передбачені податковим законодавством, і місцеві податки, які накладають місцеві уряди або муніципальні ради згідно із законами і правилами.

Корпоративний податок на прибуток. В результаті реформ головною користю для підприємців стало звільнення від корпоративного податку на прибуток в результаті реінвестування доходів. Таким чином, естонські підприємці зобов'язані платити податок тільки на розподілений прибуток, тобто дивіденди, який складає 21% від дивідендів до вирахування податків. *Податкова система різько відрізняється від класичної системи податків на прибуток, оскільки податком обкладається розподілений прибуток (а також прихований розподілений прибуток), а не прибуток компанії.*

Податок на додану вартість (ПДВ). Платниками податку на додану вартість є підприємства, оподатковувана податком частина бюджету яких не перевищує EUR 16 000 за календарний рік. Цим податком обкладається ведення справ з товарами і послугами та імпорт товарів. Податкова ставка – 20 % від оподаткованої вартості. Податковий період становить один календарний місяць. Податок повністю надходить до державного бюджету.

Особистий прибутковий податок. У 2010 р. податкова ставка становила 21 % від оподаткованого доходу, і жителі були зобов'язані платити податок на дохід, отриманий як в, так і за межами Естонії. До оподаткованого доходу входять прибуток від професії (зарплата, премії та інші винагороди), дохід від бізнесу, відсотки, орендна плата, дохід з нерухомості, капітальний прибуток, підтримка в технічному обслуговуванні, пенсії, стипендії (за винятком стипендій, що виплачуються з державного бюджету або відповідно до закону).

Соціальний податок. Цей податок стягується для того, щоб забезпечити пенсії і страхування здоров'я. Його сплачують юридичні особи, фізичні особи та нерезиденти з постійним доходом. Податкова ставка – 33% від оподаткованого доходу. Податок розраховується щомісяця. З 1 січня 1999 року соціальний податок був персоналізований, і він формує пенсійний фонд, який буде враховуватися в кожному конкретному випадку. Податок збирається на спеціальному рахунку пенсій і страхування здоров'я в державному бюджеті.

Акцизний податок. Ним обкладаються тютюнові вироби, алкоголь, паливо, упаковки і транспортні засоби. Акцизний податок допомагає контролювати кількість певних товарів або послуг, щоб поліпшити споживання вітчизняної продукції. Так само, як і ПДВ, акцизний податок регулюється відповідно до змін в потребі вітчизняної продукції, збільшенням імпорту підакцизних товарів, а також змінами в ставці акцизного податку.

Податок на азартні ігри. Ним обкладається дохід від ігор, в яких результат залежить від уміння гравця, тоталізаторів, парі і лотерей, а також від гральних столів і апаратів, які використовуються для організації азартних ігор в ліцензованих місцях. Податок ґрунтується на сумах, з яких виплачується виграш.

Земельний податок. Податкова ставка становить 0,1...2,5 % від оподаткованої суми. Земельний податок сплачується три рази на рік. Державний земельний податок сплачується за будь-яку землю, за винятком: землі, на якій заборонена економічна активність; землі, що прилягає до будівель або їх частин, які пов'язані з дипломатичним місіями та консульськими представництвами інших держав; кладовищ і земель під церквами і храмами; землі, що використовуються іншою державою або міжнародною організацією. Муніципальним земельним податком не обкладається земля в муніципальному володінні або земля публічного користування за рішенням місцевої влади. Цінність землі визначається Актом оцінки землі.

Винятки: податкова ставка для культивованих земель, природних луків і лісів становить від 0,1% до 2% щорічно від вартості землі; одержувачі пенсій можуть бути звільнені від сплати земельного податку, якщо площа землі становить до 0,1 га в містах і до 1 га в сільській місцевості, за умови, що кандидат на звільнення від сплати даного податку

використовує землю для проживання і не отримує доходу зі здачі землі під найм на правах власника.

Податок повністю надходить до державного бюджету місцевої влади. Податок регулюється Радою податків і митниці.

Результати нововведень.

У 2009 році податки збільшилися на 4 %. Тепер вони складають 36 % від внутрішнього валового продукту (ВВП). В основному це сталося через торішнє збільшення акцизного податку. На сьогодні державний сектор Естонії має найменше податкове навантаження в усьому ЄС, і ця ситуація збережеться і в майбутньому.

Податкова система Латвії

Кожен платник податків в середньому платить в бюджет 30 % від усіх своїх доходів. У порівнянні з іншими країнами Євросоюзу це найменша діюча податкова ставка (в середньому). Податкова система Латвії передбачає систему податкових ставок, знижок з податків і грошової допомоги, що дозволяє кожному платнику податків обрати оптимальну область діяльності і управління своїми коштами.

Існує кілька галузей комерційної діяльності з *особливими податковими пільгами* – плата знижена на величину від 80 % до 100 %. Наприклад, міста Лієпая та Резекне мають спеціальні економічні зони, а вільні порти Риги і Вентспілса можуть надати знижки з податку.

Контроль над податковою системою здійснює Служба державних доходів (СДД). Податки відповідно до закону поділяються на прямі і непрямі. Непрямі податки – це податки, які не вираховуються прямо з доходів, ними обкладають товари та послуги. У свою чергу, прямі податки – це податки, якими обкладають будь-які доходи фізичних і юридичних осіб, що підлягають оподаткуванню.

Податок на прибуток. Будь-які оподатковувані доходи, отримані в податковий період, обкладаються податком на прибуток. Податковою базою є загальний дохід, регульований згідно з законом. Коригування, в основному, здійснюється, щоб переконатися, що доходи перевищують ті витрати, які не обкладаються податком (наприклад витрати, не пов'язані безпосередньо з комерційною діяльністю), або щоб знизити доходи, якщо законом передбачено знижки з податку. Податок на прибуток сплачують:

- латвійські компанії, або компанії-резиденти, які здійснюють комерційну діяльність. Організації та установи, які фінансуються з міського бюджету або бюджету країни і отримують дохід від комерційної діяльності;

- іноземні компанії, або компанії-нерезиденти, комерційні організації, фізичні та інші особи;
- постійні представництва підприємств-нерезидентів (для яких податкова ставка становить 15 %).
- індивідуальні підприємства (податкова ставка – 26 %).

Податок на прибуток платять особи вільних професій або підприємства, зареєстровані як платники податків, включаючи сільськогосподарські і рибницькі господарства. Передбачена компенсація податку на прибуток для платників податків, які оплачують освіту або медичні послуги.

Внесок до фондів соціального страхування (соціальний податок) – це обов'язковий внесок на спеціальний бюджетний рахунок, передбачений законом. Застрахована особа може користуватися такими видами послуг: пенсія по віку, допомога по інвалідності, пенсія у зв'язку з втратою годувальника, допомога по хворобі, допомога по безробіттю та допомога на поховання.

Податок на нерухомість. Починаючи з 2010 року в Латвії кожен власник нерухомості зобов'язаний платити податок на нерухомість в розмірі 1 % кадастрової вартості житлової площі квартир і приватних будинків. Раніше цей податок був обов'язковим тільки для власників землі та приміщень, що використовуються для комерційної діяльності.

Податок на додану вартість. Цим податком обкладаються товари та послуги, куплені або продані для використання або споживання. Він включається в ціну товару або послуги і його сплачує кінцевий споживач, тому він вважається непрямим податком. У Латвії поточна податкова ставка становить 22 %, а зменшена ставка ПДВ – 10 %.

Акцизний податок є одним з бюджетоутворюючих у Латвії. Його сплачують як фізичні, так і юридичні особи. Акцизний податок використовується, щоб обмежити використання товарів, які шкодять здоров'ю, а також для того, щоб поповнити бюджет. Податок обчислюється в кількості латів за одну одиницю товару або у відсотках від ціни товару. Починаючи з 30 червня 2011 року акцизним податком не обкладається природний газ, який використовується в якості палива.

Мито.

Податок на азартні ігри та лотереї сплачується тими підприємствами, які отримали ліцензію на організацію та проведення лотерей і азартних ігор, через процедуру, передбачену законом. Доходи від податку на азартні ігри поділяються між державою та місцевою владою (75 % і 25 % відповідно). Податок на азартні ігри складає 15 % доходів від організації тоталізаторів і парі.

Податок на видобуток корисних копалин стягується з 1991 року, використовується для: підтримки ефективного видобутку природних ресурсів, обмеження забруднення навколишнього середовища, сприяння використанню нових і безпечних для середовища технологій, а також, щоб забезпечити фінансову базу захисту навколишнього середовища. Базова і додаткова ставки накладаються одночасно при видобутку ресурсів понад встановлених обмежень.

Податок на автомобілі і мотоцикли. В кінці 2009 року Кабінет Міністрів прийняв правила щодо сплати та контролю податку на автомобілі і мотоцикли. Податком обкладаються нові автомобілі, залежно від кількості викиду двоокису вуглецю, а також старі автомобілі – залежно від віку автомобіля та об'єму двигуна. Податок на мотоцикли залежить від їхнього віку.

Податкова система Литви [6]

Податки збираються в бюджет на підставі наказу Вищої ради, однак, регіональні та міські влади в плані збору податків діють окремо.

У Литві 7 основних типів податків: прями податки, включаючи корпоративний податок на прибуток, особистий податок на доходи, податок на нерухомість підприємств і організацій, земельний податок і податок на спадщину та подарунки; і непрямі податки, включаючи ПДВ, акцизний податок і податок на азартні ігри та лотереї. Держава також збирає внески до фондів соціального страхування, податок на державні природні ресурси, податок на нафту і природний газ, податок на забруднення навколишнього середовища, консульський збір, гербовий збір та податок з продажу.

Корпоративний податок на прибуток сплачують підприємства, які здійснюють комерційну діяльність, а також некомерційні організації, які отримують прибуток від комерційної діяльності. У 2009 фінансовому році він становив – 20 %, а у 2010 знижений до 15 %.

Сільськогосподарські і аграрні підприємства, некомерційні організації, малі підприємства, підприємства з закордонним інвестуванням і підприємства, які працевлаштовують інвалідів, можуть бути звільнені від сплати податків.

Особистий податок на доходи. У 2006 році почалося зниження особистого податку. Сьогодні кожна фізична особа зобов'язана платити особистий податок у розмірі 15 % доходів, якщо вона працевлаштована або працює не за наймом. Якщо особа є постійним мешканцем, прибутковий податок вираховується з прибутку особи, отриманої як у Литві, так і закордоном. Іноземні мешканці зобов'язані платити податок тільки на частину доходу, отриманий в Литві. Особи, чия зарплата становить менше 191 літ, звільнюються від сплати

особистого прибуткового податку. Від нього також звільняються інваліди, матері (батьки) – одинаки, а також не оподатковуються пенсії та стипендії.

Земельний податок. У Литві земельний податок включає в себе тільки податок на землю, і правила з розрахунку та сплати цього податку встановлюються міською та обласною радами. Ним обкладається земля в приватній власності, і річна ставка становить 1,5 % від вартості землі (якщо на цій землі росте ліс, ставка не включає в себе вартість дерев).

Акцизним податком обкладаються: етиловий алкоголь, неденатурований спирт і алкогольні напої, включаючи пиво; тютюн для куріння і тютюнові вироби; кава, шоколад і продукти, що містять какао; ювелірні вироби, золото і срібло, за винятком імітацій ювелірних виробів і монет; моторне пальне, за винятком авіаційного пального, і дизельне пальне; автомобілі як предмети розкоші; електроенергія; видання еротичного або жорстокого характеру. Акцизним податком не обкладаються алкогольні напої та вихідні матеріали для їхнього виробництва, імпортовані державними підприємствами, що мають право на виробництво алкогольних напоїв, а також на товари для експорту.

Податок на спадщину. Сума заснована на вартості оподаткованої спадщини, і має наступні ставки: якщо цінність спадщини не перевищує 0,5 мільйона литовських літ – 5 %; якщо цінність спадщини перевищує 0,5 мільйона литовських літ – 10 %. Податком не обкладається майно, успадковане однією людиною після смерті іншої, а також майно, оподаткована вартість якого не перевищує 10 000 літ.

Податок на додану вартість (ПДВ) не платять ті особи, прибуток яких від продажу товарів або надання послуг (за винятком довгострокових вкладень) не перевищує 5000 літ, без ПДВ. Особи, річний дохід яких становить від 5000 та літ 15 000 літ, можуть добровільно бути зареєстровані як платники ПДВ. Ставка ПДВ – 21 %.

Внески до фондів соціального страхування. Внески до фондів соціального страхування сплачують як роботодавці, так і працівники. Базовий внесок становить 33,7 % від загального доходу до сплати податків, таким чином покриваючи всі ризики (за винятком нещасних випадків на виробництві та хвороб, пов'язаних з професією), з яких 30,7 % платить роботодавець, а 3 % працівник. Держава платить внесок за певні групи людей (часткова участь у фінансуванні), наприклад за дітей.

Податок на державні природні ресурси повинен включатися до витрат на виробництво і бути сплаченим до державного бюджету.

Податок на лотереї та азартні ігри. З 2009 року в силу вступили такі правила: податкова ставка на лотереї – 5 %, на бінго, тоталізатори і парі – 15%.

Досвід успішних податкових реформ країн в період трансформаційних змін

Нижче наведено досвід успішного проведення податкових реформ (табл. 2) в країнах із вихідними умовами, які нагадують сучасні вітчизняні реалії.

Ісламська Республіка Афганістан. Подібно до ослаблення системи державного управління в лютому 2014 року в Україні, в Афганістані до моменту повалення режиму талібів у 2001 році майже всі державні інститути стали непридатними для подальшого функціонування. Однією з перших установ, де почалося реформування, стало Міністерство Фінансів [7].

Народна Республіка Бангладеш. Подібно до України, Бангладеш проводив податкову реформу з моменту набуття незалежності (1971 рік), але кардинальні кроки в цій сфері почали здійснюватись з 1991 року із введенням податку на додану вартість. Реформи проходили досить болісно та вимагали суспільного консенсусу, який забезпечив би захист платників податків, певних податкових пільг та слабкі санкції за недотримання податкового законодавства.

Уряд Бангладеш визнав недоліки існуючої податкової системи та наголосив на необхідності збільшення капітальних вкладень в інфраструктуру та розвиток людського капіталу. У 2006 році Міністром Фінансів був заявлений курс на реалізацію плану стратегічного розвитку, згідно з яким Національна рада доходів забезпечувала впровадження сучасних норм та процедур щодо розширення реєстру платників податків та заохочення їх дотримуватися податкового законодавства [8, 9].

Боснія і Герцеговина теж були у стані війни і після припинення бойових дій 1995 року почався процес створення власної системи оподаткування на основі залишків югославської системи.

Грузія є найбільш близькою за початковими умовами до України: пострадянська країна, високий рівень корупції, низький рівень довіри громадян до уряду, народні виступи, що призвели до зміни правлячої верхівки. У 2003 році після «Революції троянд» новий уряд розпочав агресивну політику з інституційних реформ, спрямованих на видалення корупції в державному секторі, підвищення надходжень до бюджету зборів та податків, створення привабливих умов для інвестування та бізнесу. До того ж, Грузія вважається одним із найбільш вдалих прикладів проведення податкових реформ [10].

Республіка Парагвай. Подібно до економічної кризи в Україні 2014 – 2016 років, загальна фінансово-економічна ситуація в Парагваї різко погіршилася з 2000 по 2004 роки. Економіка перебувала в депресивному стані і структурний дисбаланс доходів і витрат

утворив значний і тривалий дефіцит державного бюджету, що призвело до зростання національного та зовнішнього боргу держави [11].

Соціалістична Республіка В'єтнам, як і Україна в 1991 році, була змушена модернізувати соціалістичну командну економічну систему і пристосовуватися до вимог ринкової економіки. Так, 2006 року розпочалася нова хвиля реформ у В'єтнамі, яка була пов'язана зі зміною структури економіки, необхідністю збільшення доходів держави, що забезпечило б інтеграцію країни в регіональну і глобальну економіки. Також, необхідно було визнати, що комуністична система суттєво перешкоджає реформі податкової політики. Країні було необхідно реагувати на відносне зниження кількості державних підприємств, що були основними платниками податків. Також реформ вимагали: торгівельна угода із США 2000 року та приєднання до СОТ 2007 року.

Країна

Характеристики

	Період виконання	Заходи	Виконавці	Результативність	Примітка
Ісламська Республіка Афганістан	2003 – 2016 рр.	<ul style="list-style-type: none"> - створення інститутів адміністрування оподаткування; - підготовка фахівців у сфері обслуговування, адміністрування та аудиту оподаткування; - створення диференційованих податкових офісів в столиці та на місцях; - проведення моніторингу та аналізу податкової політики, що реалізується, та підготовка нових законів щодо податку на додану вартість; - запровадження ІТ-технологій в оподаткуванні; - заміна корпоративного податку на податок з обороту та утримання із заробітної плати; - широке інформування населення про права, обов'язки та механізми оподаткування. 	Парламент, Уряд, Міністерство Фінансів, Департамент Фіскальної політики, Група фіскальної політики.	<ul style="list-style-type: none"> - збільшення частки податку на прибуток з 2,5 % ВВП до 8,0% ВВП; - зниження частки надходжень від імпорتنих мит з 82 до 35 % від всіх податкових доходів при їх сталій ставці; - зростання надходжень від податків з обороту та продажів в понад 10 разів. 	Міжнародні консультанти надали допомогу в розробці податкового законодавства та механізмів їх реалізації, надавали технічну допомогу, проводили навчання. Міжнародним донором управляється і фінансується закупівля ІТ-системи та сприяння в її реалізації програми роботи Офісів Департаменту Доходів по всій країні.
Народна Республіка Бангладеш	2006 – 2014	<ul style="list-style-type: none"> - поділ податків на дві великі групи – податок з доходу та податок на додану вартість; - зниження частки корпоративного податку з доходу; - навчання персоналу в сфері 	Парламент; Уряд; Міністерство Фінансів; Національна Рада Доходів.	<ul style="list-style-type: none"> - надходження від податків зросло із 7,5% ВВП в 2006 році до 9,7% в 2013 році; - державне інвестування у 2005 – 2006 роках покривало 	МВФ спонукав Уряд та Парламент країни до зміни Закону «Про податок на додану вартість». Міжнародне співробітництво

		<p>оподаткування; - сегментація платників податків; - впровадження міжнародного досвіду; - міжнародна експертиза інвестиційних проєктів.</p>		<p>лише 50 % річного розвитку, а у 2013 – 2014 роках цей показник виріс до 65%.</p>	<p>забезпечило технічне керівництво та підтримку реформ, в тому числі часткове матеріальне забезпечення Національної Ради Доходів.</p>
<p>Боснія та Герцеговина</p>	<p>2003 – 2012 рр.</p>	<p>- ухвалення Закону «Про непряме оподаткування», що заклало нормативно базу для переміщення всіх непрямих податків до сфери державного управління; - створення Податкового органу непрямих податків; - об'єднання всіх податків з продажів в податок на додану вартість; - зведення акцизних зборів до єдиного набору податкових ставок; - вдосконалення законодавства для збору одного корпоративного податку на дохід при зниженні ставок та зменшення можливостей ухилення від оподаткування.</p>	<p>Парламент, Уряд. Податковий орган непрямих податків</p>	<p>- корпоративний та індивідуальний податки на доходи зросли з 0,6 % ВВП у 2006 році до 3,3 % ВВП у 2012 році; - підвищення міжнародного рейтингу країни. - спрощення процедури сплати податків та зниження корупційної складової; - перехід від збору непрямих податків до корпоративного та особистого податків на доходи; - створення однієї з найдосконаліших систем оподаткування доданої вартості, з мінімальними винятками і високим рівнем відповідальності платника податків.</p>	<p>Особлива увага була приділена вдосконаленню адміністрування непрямих податків. Це було однією з умов асоціації Боснії та Герцеговини з ЄС.</p>

Грузія	2004 – 2013 рр.	<ul style="list-style-type: none"> - звільнення більшості складу податкових та митних служб; - створення Державної служби доходів, яка об'єднала функції податкових та митних органів; - притягнення до кримінальної відповідальності працівників Служби доходів за хабарництво; - зменшення кількості податків з 21 до 6; - зниження ставки ПДВ з 20 до 18 %; - об'єднання особистого податку на доходи та соціального внеску в один податок у розмірі 20 % від доходів; - зниження корпоративного додатку на прибуток з 10 до 5%; - впровадження єдиного податкового тарифу для всіх підприємств та усунення спеціальних ставок; - впровадження електронного надання послуг, в тому числі електронної реєстрації платника податків та електронного виконання податкових зобов'язань; - мінімізація особистого контакту платника податків із 	Уряд, Парламент, Міністерство Фінансів, Державна служба доходів	<ul style="list-style-type: none"> - податкові доходи Грузії збільшилися більш ніж в чотири рази; - податкові надходження до держбюджету зросли з 12% ВВП до 25% ВВП; - збільшення у більш ніж удвічі збору податків завдяки їх меншій кількості на зниженні номінальних ставок, з одночасним зниженням адміністративних витрат платників податків та Уряду; - підвищення якості послуг Державної служби доходів; - подвійне збільшення зареєстрованих платників податків; - збільшення надходжень від сплати ПДВ з 8,5 % від ВВП в 2005 році до 11,3 % в 2009; - різке скорочення випадків хабарництва; - покращення умов для бізнесу та 	<p>Міжнародні донори надавали допомогу в:</p> <ul style="list-style-type: none"> - налагодженні роботи нового податкового органу, створенні його організаційної структури, оцінці нових працівників, а також наданні їм базової підготовки; - розробці нових інструментів, таких як вибір об'єктів перевірок на основі оцінки ризиків; - впровадженні інформаційних технологій та інших систем зв'язку, які забезпечують функціонування електронного архіву, електронне спостереження платника податків і чиновника та їх взаємодію; - розробці та впровадженні єдиного веб-порталу; - консультуванні
--------	-----------------	---	---	---	--

		<p>представником Державної служб доходів;</p> <ul style="list-style-type: none"> - встановлення камер відеоспостереження в місцях контакту платника податків із представником Державної служби доходів; - створення єдиного податкового веб-порталу; - забезпечення вільного доступу громадян до законодавчої бази оподаткування; - введення електронного обміну інформацією між Державною Службою доходів, платниками податків, банками та іншими користувачами. 		<p>інвестування;</p> <ul style="list-style-type: none"> - розширення міжнародної співпраці в сфері уникнення подвійного оподаткування. Грузія ратифікувала 49 податкових договорів. 	<p>з питань реформування податкової політики і зосередження уваги на кількох економічно і фінансово доцільних податках та усуненні зайвих.</p>
Республіка Парагвай	2003 – 2013 рр.	<ul style="list-style-type: none"> - зниження податкової ставки на прибуток підприємств з 30 % до 10 % прибутку; - введення спеціального оподаткування в сільськогосподарському секторі, що усувало виключення та можливість для ухилення від оподаткування; - введення податку на особистий дохід громадян, що заробляють 10 і більше неоподаткованих мінімумів у розмірі 10 % доходу, а для громадян із доходом менше 10 неоподаткованих мінімумів у розмірі 8 % доходу; 	Уряд, Парламент	<ul style="list-style-type: none"> - розширення бази платників податків ПДВ більш ніж у три рази; - підвищення коефіцієнту валового співвідношення з 68 до 92, що є одним з кращих показників у світі; - збільшення податкових надходжень з 8,8 % ВВП в 2003 р до 10,3 % в 2004 році і до 12,8 % у 2010; - зниження державного 	<p>Міжнародна допомога забезпечила впровадження податкової реформи і її стабільний успіх протягом десятиліття. Здійснювалась тісна співпраця з податковими адміністраціями Уругваю, Бразилії, Аргентини і Перу.</p>

Соціалістична Республіка В'єтнам		<ul style="list-style-type: none"> - підвищення податкових ставок на алкогольні та тютюнові вироби; - зменшення корпоративного податку на прибуток з 30 % до 10 %; - модернізація податкового адміністрування: оптимізація процедур, навчання і управління персоналом, посилення контролю та аудиту, розширення реєстру платників податків; - узгодження нових норм податкового законодавства з митним. 		боргу з 46 % ВВП у 2004 році до 15 % ВВП у 2010 році.	
	2005 – 2014	<ul style="list-style-type: none"> - зниження корпоративного податку на прибуток з 28 % до 22 %; - зменшення кількості винятків та пільгових ставок ПДВ; - зрівняння оподаткування резидентів та нерезидентів В'єтнаму; - введення нових акцизних зборів на види діяльності, що забруднюють навколишнє середовище; - зміна податку на землі не сільськогосподарського призначення, який враховував не площу ділянки, а її вартість; - спрощення адміністративних процесів; 	Уряд, Парламент, Головне управління податків і зборів	<ul style="list-style-type: none"> - зниження залежності від надходжень з продажу сировини (нафти): у 2005 році частка від нафтового сектора складала 35 % всіх податкових надходжень, а у 2012 лише 12 %; - потроєння доходів від надходження з податку фізичних осіб; - збільшення кількості зареєстрованих активних платників податків з 4 млн. у 2006 році до 15 млн. у 2014 році; 	Міжнародні донори надавали допомогу в сприянні поглиблення співпраці між Урядом, громадянським суспільством та приватним сектором.

		<ul style="list-style-type: none"> - розширення і диверсифікація податкової служби; - оприлюднення положення про ревізію і експертизу на основі управління ризиками; - модернізація, автоматизація та інтеграція єдиної системи податкового управління; - розширення співпраці з іноземними податковими органами та міжнародними установами.		<ul style="list-style-type: none"> - покращення умов для ведення бізнесу.	
--	--	---	--	--	--

Список використаних джерел

1. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/фiскальнаполiтика>.
2. К. Pomerleau, A. Lundeen (2014). International Tax Competitiveness Index. – Tax Foundation, Washington, 48 p.
3. Paying Taxes 2014: The global picture. A comparison of tax systems in 189 economies worldwide. – The World Bank and International and Finance Corporation. Електронний ресурс. Режим доступу: www.pwc.com/payingtaxes/
4. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://taxfoundation.org/blog/estonia-has-most-competitive-tax-system-oecd>.
5. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.fm.gov.lv/en/s/taxes/>
6. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.baltic-legal.com/taxes-in-lithuania-eng.htm>.
7. IMF (2014), Afghanistan Article IV Consultation.
8. Information derived from Bangladesh MOF: [http://www.mof.gov.bd/en/budget/14_15/ber/en/Ch-04\(English-2014\)_Final_Draft.pdf](http://www.mof.gov.bd/en/budget/14_15/ber/en/Ch-04(English-2014)_Final_Draft.pdf).
9. World Bank (2006b) Project Identification Reports, DfID TACTS project reports, World Bank (nd) VAT Improvement Program documentation, UK House of Commons (2012–13), and [u http://businessnews-bd.com/businessw/adb-to-helpbangladesh-for-improving-tax-land-management-systems](http://businessnews-bd.com/businessw/adb-to-helpbangladesh-for-improving-tax-land-management-systems).
10. Data from IMF Fiscal Affairs Department, 2015 database; International Finance Corporation (2014).
11. See World Bank (2006b and 2013); Zarate (2010 and 2011).

*Інформацію підготувала Світлана Беловол,
інтернка Програми стажування у Верховній Раді України 2015-2016 рр.*